

ภูมิปัญญาท้องถิ่น : สมสวยฝ้ายงาม		
บ้านเลขที่ ๑๑๓ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเมืองเพีย อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๑๐		
ข้อมูลเจ้าของภูมิปัญญา		
ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	นางสมสวย บัณนาง	
ที่อยู่	บ้านเลขที่ ๑๑๓ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเมืองเพีย อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๑๐ โทร 086-2274306	
อาชีพ	รับจ้างทั่วไป	
อายุการศึกษาภูมิปัญญา	20 ปี	
ชื่อภูมิปัญญา	สมสวยฝ้ายงาม	
ประวัติข้อมูลภูมิปัญญา		
<p>ผ้าฝ้ายสมสวยทอด้วยมือและคัดเลือกฝ้ายที่มีในท้องถิ่นบ้านละว้า ต.เมืองเพีย อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น ที่ปลูกตามสวนตามท้องนาในหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นฝ้ายที่ผู้ผลิตปลูกเองและรับซื้อจากคนในชุมชนด้วยกัน โดยมีวิธีการทอที่แตกต่างจากคนอื่นทั้งตลาดและการทอ ลายผ้า ซึ่งเป็นการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษต่อกัน มานับร้อยปี ซึ่งลายผ้าแต่ละแบบจะไม่เหมือนกันเพราะเวลาทอจะคิดแบบที่ใหม่ๆอยู่เสมอ สำหรับการใส่จะสบายไม่ทำให้คันหรือเป็นอันตรายต่อผิว การรักษาก็กง่ายเหมือนกับเสื้อผ้าทั่วไป</p>		
กำหนดความรู้/แสวงหาความรู้ (ภายใน/ภายนอก)		
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>- วันที่ 15กรกฎาคม 2559 ได้รับประกาศนียบัตรคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับสามดาว ประเภท ผ้า เครื่องแต่งกาย ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี ๒๕๕๙ (OTOP Product Champion) ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙</p> </div> </div>		
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน</p> </div> </div>		

การสร้างความรู้ (ขั้นตอน/วิธีการการสร้างภูมิปัญญา)

ขั้นตอนที่ ๑ จัดเตรียมวัสดุดังนี้

๑. ฝ้าย ฝ้ายที่ทอในปัจจุบันไม่ได้ปลูกเอง แต่จะซื้อสำเร็จรูป ซึ่งมีทั้งฝ้ายที่ย้อมสีสำเร็จและฝ้ายที่ต้องนำมาย้อมสีเอง

๒. กี่ทอผ้า การทอผ้าฝ้ายของกลุ่มสตรีบ้านเหล่าปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นการทอด้วยกี่กระตุก เนื่องจากการทอผ้าที่มีหน้ากว้าง การทอด้วยกี่กระตุกช่วยให้การทอผ้ารวดเร็วขึ้น โดยเพิ่มปริมาณความยาวของผ้าได้มากกว่าการทอผ้าที่พุ่งกระสวยด้วยมือ กี่กระตุกที่พบในปัจจุบันมี ๒ ขนาด คือ กี่ขนาดใหญ่ใช้ทอผ้าที่มีความกว้างมาก เวลาทอต้องใช้คน ๒ คนช่วยกันพุ่งกระสวยไปมา ส่วนกี่ยี่ขนาดเล็กซึ่งใช้แรงงานของคนทอเพียงคนเดียว

๓. เพื่อขอ มีลักษณะเป็นโครงสี่เหลี่ยมผืนผ้า อาจทำจากไม้หรือเหล็กก็ได้ โดยปลายทั้งสองข้างตามแนวนอนมีด้ามเล็กๆ ยึดติดอยู่เป็นระยะ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียงด้ายเส้นยืนตามความยาวที่ต้องการ

๔. กงกว้าง เป็นอุปกรณ์สำหรับคลี่เส้นฝ้ายเพื่อให้ง่ายต่อการทำมาปั่นใส่กระป๋อง

๕. กระป๋องหรือหลอดฝ้ายขนาดใหญ่ กระป๋องหรือโครงไม้เป็นอุปกรณ์สำหรับใช้ปั่นฝ้าย

๖. เพียนปั่นด้าย เพียนปั่นด้ายเข้าหลอดหรือกงปั่นหลอดด้าย ปัจจุบันทำจากซีและวงล้อรถจักรยาน ใช้สำหรับกรอเส้นฝ้ายที่เป็นเส้นพุ่งใส่หลอดไม้ไผ่ที่จะนำไปใส่ในกระสวย

๗. บันไดลิง บันไดลิงในอดีตมีลักษณะเป็นเถาวัลย์ ที่มีลักษณะโค้งงอเหมือนบันได ปัจจุบันบันไดลิงหายาก จึงเปลี่ยนมาใช้ไม้ดอกตะปูห่างกันประมาณ ๓ นิ้ว โดยดัดตะปูให้โค้งงอสำหรับเกี่ยวเส้นฝ้ายไว้ และยังคงใช้ชื่อเรียกดังเช่นอดีต

ขั้นตอนที่ 2 การทอผ้าฝ้าย

- การทอผ้าฝ้ายนั้นต้องอาศัยฝีมือและความรู้ความชำนาญของผู้ทอเป็นอย่างมาก เป็นงานศิลปะที่มีอยู่เพียงชิ้นเดียวในโลก เพราะแต่ละคนที่ทำแต่ละขั้นตอน จะมีความแตกต่างกัน เส้นไหมที่สาวได้แต่ละช่วงเวลาหรือแต่ละระยะของฝักไหมให้ความหนาของเส้นไม่เท่ากัน สีไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นแล้วความสามารถในการทอ การสอดกระสวย ความแรงในการตีกระทบหรือการฟัดทำให้ได้สีเข้มอ่อนต่างกัน การเรียงเส้นไหมให้ตรงลายจะแสดงถึงความคมชัดและความชำนาญของผู้ทอแต่ละคน อากาศ อุณหภูมิ หรือแม้แต่อารมณ์ความรู้สึกของผู้ทอ สิ่งเหล่านี้มีผลกับความสวยงามของผ้าฝ้ายนั้นๆ จึงทำให้ผ้าทอมือแต่ละผืนที่ทอ มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองและมีเพียงผืนเดียวในโลกเท่านั้น

ขั้นตอนที่3 เทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต

- เทคนิคพิเศษที่ใช้ในการทอผ้า การขีด

ขีด หมายถึง กรรมวิธีในการทอผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายต่างๆ ขึ้นมา โดยวิธีการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษในระหว่างการทอ เพื่อให้เกิดลวดลายที่โดดเด่นกว่าสีพื้น วิธีการทำคือ ใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิด เพื่อซ่อนเส้นด้ายยืนขึ้น แล้วสอดเส้นด้ายพุ่งไปตามแนวที่ถูกจัดซ่อน จึงหวนการสอดเส้นด้ายพุ่งนี้เอง ที่ทำให้เกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ

ข้อมูลผู้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปีการศึกษา 2560

ชื่อผู้ศึกษา	นายจิรศักดิ์ โยมะบุตร 6080110083 Sec.3	
หลักสูตร	ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) รุ่น ๔	
รายวิชา	ความเป็นครู (800 5201)	
เน้นศึกษา	ครูกับการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น	
คณะ	ศึกษาศาสตร์	
สถานที่ศึกษา	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
สถานที่ทำงาน	กศน.อำเภอบ้านไผ่	
อาจารย์ผู้สอน		
1	รองศาสตราจารย์ สำเร็จ คำโหมง(ครูภูมิปัญญาไทย, ศิลปินมรดกอีสาน)	
2	อาจารย์ ดร.พา อักษรเสื่อ	
3	อาจารย์ ดร.ธีรภัทร โคตรบรรเทา	
4	อาจารย์ สุชาดา ลดาวัลย์	
5	อาจารย์ อัจฉริยะ วงษ์คำขาว	
6	อาจารย์ บุญจันทร์ เพชรเมืองเลย	